

Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomii i Finansów
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne
Zeszyt 1(2023)
DOI <https://doi.org/10.24136/sepia.2023.005>

Katarzyna Rozwadowska*

Polityka klimatyczno-energetyczna UE a rozwój gospodarek europejskich

Streszczenie

W artykule omówiono politykę klimatyczno-energetyczną Unii Europejskiej. Przedstawiono jej cele na przestrzeni lat. Wspomniane zostały zdefiniowane przez Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej cele zarówno energetyczne, jak i klimatyczne dla organizacji. Wyjaśniono cele Zielonego Ładu oraz zademonstrowano zmiany w emisji gazów cieplarnianych w krajach UE i Wielkiej Brytanii na przestrzeni lat w różnych sektorach gospodarki. Ponadto omówiony został stosunek UE do dostaw surowców „z zewnątrz” i przedstawiono kluczowych dostawców tych surowców na teren Unii Europejskiej. Wspomniany został także stosunek państw do polityki klimatyczno-energetycznej (Polska, Niemcy).

Słowa kluczowe: polityka, klimat, energetyka, środowisko, Zielony Ład, emisja gazów

WSTĘP

Wszystko co zdążyło wydarzyć się na świecie miało nieodwracalny wpływ na klimat. Największe zmiany zaszły po rewolucji przemysłowej. Był to moment przełomowy dla rozwoju techniki we współczesnym świecie i doprowadził do stanu obecnego. Jednak oprócz pozytywnych wynikających z tego wydarzenia, od lat dostrzega się także negatywne skutki. Bardzo szybko rozwijająca się technologia, przemysł ciężki, przebyte wojny, próby nuklearne, a także powiększanie się terenów miejskich i otwieranie coraz to nowych fabryk odcisnęło piętno w środowisku naturalnym. Dopiero stosunkowo niedawno dostrzeżono te zmiany i podjęto

---

* Studentka studiów II stopnia, kierunek Finanse i Rachunkowość, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Wydział Ekonomii i Finansów, e-mail: rozwadowskakasia8@gmail.com

działania, mające na celu ograniczenie destrukcyjnego wpływu działalności człowieka na Ziemię.

Celem, niniejszego artykułu jest przybliżenie tematu polityki klimatyczno-energetycznej Unii Europejskiej, jej zakres i cele, a także stosunek jaki mają do niej wybrane państwa członkowskie. Poddane badaniu zostały najważniejsze dokumenty wspólnoty uwzględniające problematykę środowiskową.

1. POLITYKA ŚRODOWISKOWA UE

1.1. Polityka środowiskowa w Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej

Temat polityki klimatycznej i obecnej sytuacji Europy związanej z tym tematem jest na tyle dynamiczny, że trudno jest o aktualną literaturę i dane, które obrazowałyby problem w pełni. W oparciu o artykuły naukowe, dostępną literaturę i źródła internetowe przybliżony zostanie temat polityki klimatyczno-energetycznej UE.

TFUE definiuje cele polityki środowiskowej jako:

- a) „zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego,
- b) ochrona ludzkiego życia,
- c) ostrożne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych,
- d) promocja na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązania regionalnych lub światowych problemów środowiska naturalnego,
- e) zwalczanie zmian klimatu” (TFUE, Art.191, ust.1).

Wyróżnia także następujące cele polityki energetycznej:

- „zapewnienie funkcjonowania rynku energii,
- zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii do Unii,
- wspieranie efektywności rozwoju nowych i odnawialnych form energii
- wspieranie wzajemnych połączeń między sieciami energii” (TFUE, Art. 194, ust.1).

1.2. Cele polityki energetyczno-klimatycznej UE

Unia Europejska, jako związek gospodarczo-polityczny demokratycznych państw, opracowała własną politykę energetyczno-klimatyczną. Pierwszy pakiet działań został przyjęty już w 2008 roku i zakładał trzy kluczowe cele, których realizacja miała nastąpić do roku 2020. Tak zwane cele 20-20-20, zakładały powiększenie bezpieczeństwa energetycznego państw oraz redukcję zmian klimatycznych poprzez 20% ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w UE w stosunku do poziomów z 1990 r., 20% poprawę wydajności energetycznej UE, a także uzyskanie 20% energii UE ze źródeł energii odnawialnej (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE).

Sześć lat później, czyli w roku 2014 określono zintegrowane ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030. Emisja gazów cieplarnianych powinna zostać zredukowana do 40%, energia ze źródeł odnawialnych powinna stanowić 32% energii UE, poprawie ulec powinna efektywność energetyczna o 32,5%, a co najmniej 15% systemów elektroenergetycznych UE – połączonych międzysystemowo.

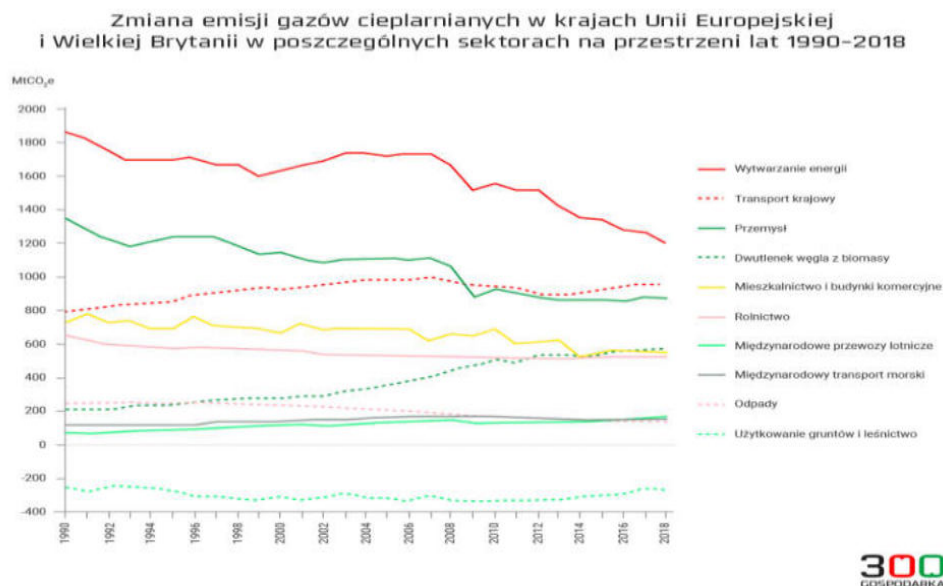
W 2015 roku Komisja Europejska opublikowała strategię stworzenia unii energetycznej, której zadaniem było zapewnienie nie tylko przedsiębiorstwom, ale także gospodarstwom domowym UE bezpiecznych, konkurencyjnych, zrównoważonych i przystępnych cenowo dostaw energii. Rok później przedstawiono pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”. Według niego państwa członkowskie miały ułożyć dziesięcioletnie zintegrowane plany dotyczące polityki klimatyczno-energetycznej i co dwa lata składać sprawozdania z osiągniętych według nich postępów.

Dodatkowo aby osiągnąć cele porozumienia paryskiego, zobligowano kraje członkowskie do opracowania spójnych strategii długoterminowych. Po wystąpieniu Wielkiej Brytanii z Unii wprowadzono niewielkie zmiany w zakresie efektywności energetycznej i zarządzania unią energetyczną.

Ponadto z końcem roku 2019 został przyjęty, tzw. Europejski Zielony Ład (*The European Green Deal*). Jego głównym celem jest uczynienie z Europy (do 2050 roku) kontynentu, który byłby neutralny dla klimatu, a jego gospodarka byłaby konkurencyjna – zasobooszczędna i prawie nieemitująca gazów cieplarnianych (Szpak, 2020, s.37). Można zatem stwierdzić, że Green Deal to pewnego rodzaju aktualizacja podjętych w poprzednich latach działań. Jednak, aby do 2050 roku osiągnąć cele, Komisja Europejska musi nieco zmodyfikować założenia z roku 2014. Zatem wszystkie 27 państw zobowiązało się do 55% obniżki emisji gazów cieplarnianych do 2030 roku, ciekawą propozycją wydaje się wyeliminowanie emisji dwutlenku węgla z nowych samochodów osobowych i odstawczych do 2035 roku, ale także ograniczenie o 55% emisji z samochodów osobowych i o 50% z samochodów dostawczych - do 2030 roku.

1.3. Emisja gazów cieplarnianych i pozyskiwanie surowców w UE

Unia Europejska powołała system handlu uprawnieniami do emisji. Największym rynkiem jest tutaj ten, dotyczący dwutlenku węgla. W ramach tego systemu przedsiębiorstwa muszą zdobyć uprawnienia do emitowanego przez nie dwutlenku węgla. Można uzyskać je bezpłatnie lub nabyć na aukcjach (<https://op.europa.eu>). „W pełni zintegrowany i należycie funkcjonujący wewnętrzny rynek energii zapewnia przystępne ceny energii, jest źródłem niezbędnych sygnałów cenowych dla inwestycji w ekologiczną energię, zabezpiecza dostawy energii i stwarza najmniej kosztowne możliwości osiągnięcia neutralności klimatycznej” (PE, Polityka energetyczna – zasady ogólne).

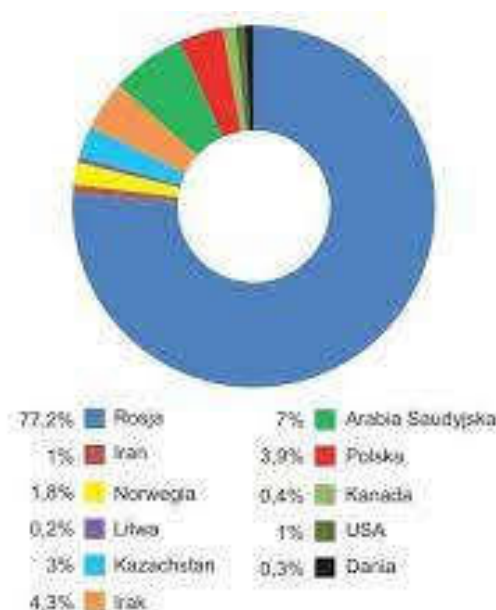

Rys. 1. Zmiana emisji gazów cieplarnianych w krajach UE i UK w latach 1990 – 2018

Źródło: M. Szurowska, *28 lat redukcji gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej. Co się udało, a co nie?*, 300gospodarka z dn. 10 lipca 2020; <https://300gospodarka.pl/300klimat/28-lat-redukcji-emisji-gazow-cieplarnianych-w-unii-europejskiej-co-sie-udalo-a-co-nie> (dostęp 10.XI.2022)

Ochrona środowiska naturalnego i działania związane z energetyką to dziedziny, które stanowią tak zwane kompetencje dzielone, a zatem polityka klimatyczno-energetyczna powinna być kreowana zarówno przez instytucje UE, ale w równej mierze także przez krajowe przepisy poszczególnych państw należących do wspólnoty.

Unia chce stopniowo uniezależnić się od dostaw surowców energetycznych. Jej największym dostawcą w tej dziedzinie do niedawna była Rosja, która zaopatrywała UE w ropę naftową (ok. 35%), gaz ziemny (ok. 32%) i węgiel kamienny (ok. 27%). Aby transport tych dóbr przebiegał szybko i bezpiecznie powstały liczne sieci, które to umożliwiają, m.in. „Nord Stream”.

Rys. 2 Państwa zaopatrujące UE w surowce

Źródło: M. Ruszel, S. Podmiotko (red.), *Bezpieczeństwo energetyczne Polski i Europy, Uwarunkowania, wyzwania, innowacje*, Wyd. Instytut Polityki Energetycznej im. I. Łukasiewicza, Rzeszów 2019, s.14.

Poza Rosją, Europę w ropę naftową zaopatrują państwa OPEC, czyli Organizacja Państw Eksportujących Ropę Naftową (np. Arabia Saudyjska, Iran), a także Norwegia. Rynek energetyczny Norwegii jest bardzo przejrzysty, a wymiana gospodarcza nie stanowi trudności ze względu na obowiązujące tam unijne prawo „*acquis communautaire*”, które obowiązuje w krajach należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Uniezależnienie się, nie jest jednak łatwe, a na przed wspólnotą stają coraz to nowe przeszkody, jak na przykład niedostateczna dywersyfikacja, wysokie i niestabilne ceny energii oraz zwiększający się na nią popyt na świecie. Ponadto klimat zmienia się coraz bardziej, a tempo postępów w zakresie osiągnięcia wyższej efektywności energetycznej jest słabe. Dlatego też europejska polityka energetyczna jest ukierunkowana na stworzenie zintegrowanego rynku energii oraz stabilizację sektora energetycznego i bezpiecznych dostaw energii. Dodatkowo w razie zagrożenia w sektorze energii elektrycznej UE zobowiązuje państwa członkowskie do wzajemnej współpracy, tak, by w czasie kryzysu energia trafiła tam, gdzie jest najbardziej potrzebna. Państwa unii dysponują odpowiednimi narzędziami do zapobiegania ewentualnym kryzysom, przygotowania się na nie i zarządzania nimi. Podobnie jest w kwestii gazu i ropy naftowej. Na wypadek sytuacji nadzwyczajnych wprowadzone zostały zabezpieczenia dla bezpieczeństwa dostaw

gazu oraz usprawniono mechanizmy reagowania, a także utrzymywane są zapasy ropy naftowej w każdym państwie w zależności od tego jakie jest zapotrzebowanie kraju. Odpowiada ono jednej z dwóch wartości:

- a) 90 dni średniego dziennego przywozu netto,
- b) 61 dni średniego dziennego zużycia krajowego.

W roku 2017 w odpowiedzi na kryzys na Ukrainie UE naciskała na zacieśnienie współpracy regionalnej, poprzez wspólne plany działań zapobiegawczych i awaryjnych oraz mechanizm solidarności – gwarantujący bezpieczne dostawy gazu.

„Infrastruktura energetyczna krajów UE jest objęta polityką w zakresie transeuropejskich sieci energetycznych, która określa dziewięć priorytetowych korytarzy (cztery korytarze elektroenergetyczne, cztery korytarze gazowe i jeden korytarz naftowy) oraz trzy priorytetowe obszary tematyczne (inteligentne sieci, autostrady elektroenergetyczne i transgraniczne sieci dwutlenku węgla) w celu rozwoju lepiej połączonych sieci energetycznych UE” (<https://www.europarl.europa.eu>). Głównym narzędziem UE w zakresie promowania badań naukowych dotyczących energii na lata 2021- 2027 stanowić będzie program „Horyzont Europa”, którego poprzednik – „Horyzont 2020” – wspierał prace nad czystą i bezpieczną energią, a także nad efektywnością energetyczną i zrównoważonym rozwojem. Przeznaczone na niego środki wynosiły 5,9 mld EUR, natomiast budżet programu na lata 2021-2027 to 95,5 mld EUR.

1.4. Państwa członkowskie wobec polityki klimatycznej UE

Polityka klimatyczna Unii Europejskiej ma zarówno przeciwników, jak i zwolenników. Popierają ją przede wszystkim państwa Europy Zachodniej, które są bardziej rozwinięte gospodarczo, i w których występuje silna presja społeczeństwa nakierowana na ochronę środowiska i działania proekologiczne. Natomiast przeciwnikami są państwa Europy Środkowo-Wschodniej (postsocjalistyczne), których poziom rozwoju jest niższy. Ich systemy energetyczne są wysokoemisyjne, a one same nie skupiają się na ograniczeniu zanieczyszczeń, a więc w myśl zasady „zanieczyszczający płaci” stają się obciążeni karami finansowymi (Mizgajski, Mizgajski, 2022, s. 9). Na przykład producenci samochodów, którzy przekraczają dopuszczalną emisję (120g CO₂/km) zapłacą 5 euro za 1g CO₂/km. Istnieje oczywiście wyjątek od tej zasady. Wprowadzono klauzulę, która umożliwia podjęcie środków tymczasowych (kontrolowanych przez UE) państwom niemogącym wywiązać się ze swoich zobowiązań. Między innymi Polska nie popiera strategii klimatycznej Unii na lata 2030 i 2050 (Green Deal) w formie jaką mają obecnie. Największy sprzeciw budzi brak adekwatności celów względem możliwości gospodarczych krajów członkowskich.

Niemcy od roku 2010 realizują założenia modelu transformacji energetycznej, który zakłada zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do 2050 roku aż o 90-95% w stosunku do roku 1990. Państwo wspiera rozwój energetyki odnawialnej (energia wiatrowa i słoneczna), czego skutkiem jest wyłączenie z użycia elektrowni

jądrowych i węglowych. Awaryjnym paliwem, którego zadaniem jest stabilizacja systemu, w przypadku niesprzyjających warunków ma być gaz ziemny. Udział źródeł odnawialnych w krajowej energetyce w 2021 roku wynosił 42%, a jeszcze 10 lat wcześniej, tylko 17%.

Dodatkowo niemiecki rząd zmierza do umocnienia unijnego handlu emisjami CO₂, a także popiera unijny projekt jednolitej certyfikacji emisji pochodzących z produkcji wodoru. Ponadto rząd niemiecki stara się przeciwdziałać wsparciu finansowemu dla energetyki jądrowej zarówno na arenie międzynarodowej jak i szczególnie unijnym. Takie podejście w gospodarce Niemiec może spowodować zmniejszenie atrakcyjności Polski jako potencjalnej lokalizacji inwestycji zagranicznych przez wysokie koszty wysokoemisyjnej energii elektrycznej i rosnące zainteresowanie ochroną środowiska, poprzez którą produkty i usługi pozostawiające znaczący ślad węglowy będą eliminowane.

Biorąc pod uwagę, że filarem produkcji energii w Polsce jest węgiel kamienny i brunatny, polityka UE nie jest korzystna. Polska jako kraj rozwijający się stale zwiększa swoje zapotrzebowanie na energię, a stopień zamożności mieszkańców jest niski, zatem istnieje ryzyko utraty konkurencyjności, a co za tym idzie produkcja energochłonna mogłaby zostać przeniesiona do innych państw, których nie obejmuje polityka UE. Prognozy dla Polski, która przyjąłaby bezkrytycznie cele narzucone przez wspólnotę nie są obiecujące, a wiążą się przede wszystkim z ogromnymi kosztami oraz wyzwaniem w wielu aspektach, jak choćby infrastruktura, której stan obecnie jest niski, a także problemy związane z procedurami administracyjnymi, tzw. biurokracja (Molo, 2013, 1-20).

Przy założeniu stanowczości i konsekwencji UE względem prowadzonej polityki mającej prowadzić do zerowej emisyjności cała gospodarka Unii, od podstaw musiałaby zostać przebudowana. Ponadto w skali świata, gospodarka unijna nie jest wiodącą, a więc kosztowne zabiegi mające poprawić klimat na niewiele mogą się zdać, gdy reszta świata nie skupia się na tym aspekcie w tak dużym stopniu (Mrowiec, 2020, s. 212).

PODSUMOWANIE

Prowadzenie odpowiedzialnej i zrównoważonej, a także dostosowanej do możliwości poszczególnych państw członkowskich UE jest konieczne. Nie tylko Unia powinna wytrwale dążyć do ograniczenia niszczycielskiej siły człowieka na Ziemię, ale wszystkie państwa świata zaangażować muszą się w realizację tego celu. Omawiana w niniejszym artykule polityka państw tego gospodarczo-politycznego związku polega na stawianiu kilkuletnich celów, po osiągnięciu których pojawiają się kolejne. Dzięki temu stale rośnie świadomość społeczna obywateli, ale także jakość środowiska, w którym żyją obywatele Unii. Jak wszystkie radykalne zmiany, cele stawiane państwom członkowskim mają zarówno zwolenników jak i przeciwników. Kraje o dużej świadomości dotyczącej ochrony środowiska, a więc te rozwinięte gospodarczo (Europa Zachodnia) –

popierają ją, natomiast kraje, które „cierpią” z powodu wyższej emisji zanieczyszczeń, a więc są karane finansowo – są jej przeciwni.

BIBLIOGRAFIA

1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dn. 23 kwietnia 2009 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE <https://www.lubelskie.pl/file/2017/02/Dyrektywa-w-sprawie-promowania-OZE..pdf> [dostęp 26.11.2022r]
2. Mizgajski J., Mizgajski A. (2022), *Globalne, europejskie i polskie dylematy polityki rozwoju wobec zmian klimatu – próba usystematyzowania*, Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna Nr 58.
3. Molo B. (2013), *Polska wobec polityki energetyczno-klimatycznej UE w drugiej dekadzie XXI w.*, Oficyna Wydawnicza AFM, Krakowskie Studia Międzynarodowe, Nr 4.
4. Mrowiec M. (2020), *Ekonomiczne aspekty polityki klimatycznej*, [w:] J. Gajewski, W. Paprocki (red.), *Polityka klimatyczna i jej realizacja w pierwszej połowie XXI wieku*, Centrum Myśli Strategicznych, Sopot.
5. Parlament Europejski, *Polityka energetyczna – zasady ogólne*, <https://europarl.europa.eu> (dostęp 26.11.2022).
6. Ruszel M., Podmiotko S. (red.) (2019), *Bezpieczeństwo energetyczne Polski i Europy, Uwarunkowania, wyzwania, innowacje*, Wyd. Instytut Polityki Energetycznej im. I. Łukasiewicza, Rzeszów.
7. Szpak K. (2020), *Polityka klimatyczna Unii Europejskiej w perspektywie 2050 roku*, [w:] J. Gajewski, W. Paprocki (red.), *Polityka klimatyczna i jej realizacja w pierwszej połowie XXI wieku*, Centrum Myśli Strategicznych, Sopot.
8. Szurowska M. (2020), *28 lat redukcji gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej. Co się udało, a co nie?*, 300gospodarka z dn. 10 lipca 2020; <https://300gospodarka.pl/300klimat/28-lat-redukcji-emisji-gazow-cieplarnianych-w-unii-europejskiej-co-sie-udalo-a-co-nie>
9. TFUE, Art.194, ust.1
10. TFUE, Art.191, ust.1

UE Climate and Energy Policy and the Development of European Economics

Abstract

Paper discussed the climate and energy policy of the European Union. Its goals have been presented over the years. Both energy and climate goals for the organization defined by the Treaty on the Functioning of the European Union were mentioned. The objectives of the European Green Deal were explained and changes in greenhouse gas emissions in EU countries and the UK were demonstrated over the years in various sectors of the economy. In addition, the EU's attitude to the supply of raw materials "from outside" was discussed and the key suppliers of these raw materials to the European Union were presented. The attitude of states to climate and energy policy (Poland, Germany) was also mentioned.

Keywords: politics, climate, energy, environment, European Green Deal, gas emissions